

1. Voorwoord	3
2. Wat is het Huis van Alijn?	4
3. Tijdelijke expo Circus Onderweg	6
4. Weetjes op kindermaat	7
Thema 1: Circus onderweg	8
Thema 2: Circusartiesten onderweg	11
Thema 3: Het reisgezelschap	13
Thema 4: Reizend huishouden	15
Thema 5: Klaar voor het optreden	18
5. Concept en bronnen	19

1. Voorwoord

Beste leerkracht,

Binnenkort bezoek je het Huis van Alijn samen met jouw klas. **Welkom!** Deze inspiratiebundel helpt jou op weg om jouw leerlingen voor te bereiden op dit bezoek. Waar gaan jullie naartoe, wat kunnen jullie daar beleven en wat kan er wel of niet.

Hoe je jouw leerlingen voorbereidt op een bezoek aan het Huis van Alijn en hoe diep je daar op wil ingaan, is afhankelijk van waar jouw klasgroep nood aan heeft.

Of misschien ben je net terug van een boeiend bezoek in ons museum en wil je verder aan de slag in de klas?

Deze bundel geeft jou ook inspiratie om op een boeiende en actieve manier in de klas verder aan de slag te gaan. Veel succes!

Wil je meer weten over ons educatief aanbod of wens je een rondleiding op maat van jouw klas of groep, aarzel niet om contact op te nemen met Géraldine Braeckman: geraldine.braeckman@stad.gent

2. Wat is het Huis van Alijn?

Wat is een museum?

Een museum is een plaats waar kunstwerken of voorwerpen, standbeelden of schilderijen verzameld, bewaard, onderzocht en getoond worden. Ook foto's, filmpjes en verhalen kan je er bekijken en beluisteren.

Mensen bezoeken een museum om naar deze voorwerpen of kunstwerken te kijken, om er dingen op te zoeken, te tekenen, te praten, soms muziek te maken, te genieten en te leren van elkaar en van alles wat er te zien valt.

In het Huis van Alijn vind je voorwerpen, foto's, filmpjes en verhalen over het dagelijks leven vroeger. Met 'vroeger' bedoelen we niet in de tijd van de dinosaurussen of in de tijd van de ridders en kastelen, maar wel hoe het was in de tijd toen opa en oma klein waren, of toen de opa en oma van papa of mama klein waren. Maar er zijn ook voorwerpen en verhalen van niet zo lang geleden.

Door die verhalen te tonen of te vertellen, laten we zien dat het dagelijks leven vandaag er soms heel anders uitziet dan vroeger, maar soms ook niet. Je overgrootouders gingen bijvoorbeeld net als jou naar school. Maar ze leerden andere dingen en ook hun klaslokaal zag er heel anders uit.

Mogelijke vragen of tips:

- Voer een gesprek over een eventueel vorig museumbezoek met de klas.
- Vraag naar ervaringen van leerlingen die reeds een museum bezochten.
- Vraag aan de leerlingen of ze iets verzamelen en waarom ze verzamelen.
- Bespreek verschillende soorten musea. Via de website van [Museumpass](#)¹ kom je te weten welke musea er allemaal bestaan in België.
- Organiseer zelf een tentoonstelling in de klas met werkjes van de leerlingen.

Op onze website kan je ook onze [museumafspraken](#) en een [plattegrond](#) van het museum raadplegen.²

¹ Website Museumpass: www.museumpassmusees.be/nl/aanbod

² Download de museumafspraken en de plattegrond via www.huisvanalijn.be/nl/met-de-klas

Welk museum is het Huis van Alijn?

Het Huis van Alijn verzamelt, onderzoekt en deelt herinneringen over tradities, rituelen en gewoontes van het dagelijks leven vanaf de 20ste eeuw tot nu.

Wat zijn tradities?

Een traditie is een gebruik of een gewoonte die een grote groep mensen doen en die van de ene generatie op de andere wordt doorgegeven. Je kan ook zeggen dat een traditie iets is dat we vandaag blijven doen maar dat de oorsprong van deze gewoonte iets is van vroeger. Er zijn verschillende soorten tradities zoals het doorgeven van cultuur of kennis, feesten, sporten, herdenkingen van belangrijke mensen uit de geschiedenis, het zingen van liederen bij speciale gelegenheden,...

Voorbeelden: een nieuwjaarsbrief schrijven, schoentje voor de schoorsteen zetten voor Sinterklaas, samen met familie, vrienden burens lekkere zoete spijzen eten tijdens het Suikerfeest,...

Tip: Zoek samen met de leerlingen welke tradities te maken hebben met het schoolleven.

Wat zijn rituelen?

Een ritueel is meestal een opeenvolging van handelingen die je in een bepaalde volgorde en op een welbepaalde plaats doet. Rituelen worden gedaan bij speciale momenten en gaan over dingen waar mensen een speciale betekenis aan willen geven. Bij rituelen kunnen ook voorwerpen gebruikt worden als symbool, die geven dan extra betekenis aan dat ritueel. Bijvoorbeeld een ring geven als mensen met elkaar trouwen, suikerbonen schenken bij een doopfeest,...

Tip: Welke rituelen kennen leerlingen en zijn er rituelen die zij in bepaalde situaties doen? Zijn er groeifeesten die kinderen kennen en welke rituelen kennen ze hierbij (bv. doopfeest, communie, lentefeest, besnijdenisfeest of andere overgangsheesten)?

Wat zijn gewoontes?

Gewoontes zijn dingen die we dagelijks herhalen. We doen ze meestal automatisch, zonder dat we erbij nadenken. Gewoontes kan je aanleren en afleren.

Voorbeelden: elke ochtend cornflakes eten, tanden poetsen na het ontbijt, nagels bijten.

Tip: Welke goede gewoontes willen ouders of leerkrachten kinderen aanleren? Welke slechte gewoontes willen de leerlingen afleren?

De 20ste eeuw, wanneer is dat?

Een eeuw is een periode van honderd jaar. Een eeuw stopt bij een jaartal eindigend op 00 en een nieuwe eeuw begint bij een jaartal eindigend op 01. De twintigste eeuw loopt dus van 1901 t/m 2000. Nu leven we in de 21ste eeuw.

Tip: In welke eeuw zijn de leerlingen geboren? En in welke eeuw zijn hun leerkracht/hun ouders geboren? Wie uit hun familie is in het midden of het begin van de twintigste eeuw geboren? Kunnen de leerlingen een stamboom maken van hun familie en een zicht krijgen op de verschillende generaties in hun familie? Kennen ze de begrippen ouders, grootouders, overgrootouders en waar plaatsen ze zichzelf ten opzichte van die verschillende generaties?

3. Expo **Circus Onderweg**

Het Huis van Alijn vertelt bijzondere verhalen over het dagelijks leven. De tijdelijke expo **Circus Onderweg** (11.07.2020-31.08.2021) vertelt het verhaal van circusartiesten. Dit is een heel bijzonder leven van rondreizen en optreden.

Met hun gezelschap trekken ze steeds van plek naar plek. Wat nemen ze mee in hun bagage? Hoe gaan ze naar school? Hoe wordt het huishouden geregeld? Hoe ontmoeten ze vrienden en familie?

In deze expo ontdek je het allemaal en maak je kennis met belangrijke Belgische circusartiesten van vroeger en nu.

Welkom met of zonder gids. Alle praktische informatie rond reservatie en bezoek vind je op de [website](#)³.

Suggestie: Een circustijdlijn als achtergrondinformatie.

Wil je als leerkracht kennis maken met de geschiedenis van het circus?

Met deze [tijdlijn](#)⁴, gemaakt door het Circuscentrum, krijg je een zicht op de evolutie van het circus van de prehistorie tot nu.

³ Expo Circus Onderweg: www.huisvanalijn.be/nl/agenda/expo-circus-onderweg

⁴ Bekijk hier de tijdlijn: www.circuscentrum.be/2019/06/24/een-circustijdlijn/

4. Weetjes op kindermaat

In onze expo ontdek je allerlei interessante en leuke weetjes over het dagelijks leven van de circusartiesten, circusfamilies en kinderen in het circus. Die kunnen in de klas aan bod komen als voorbereiding op het bezoek of als verwerking tijdens een nagesprek.

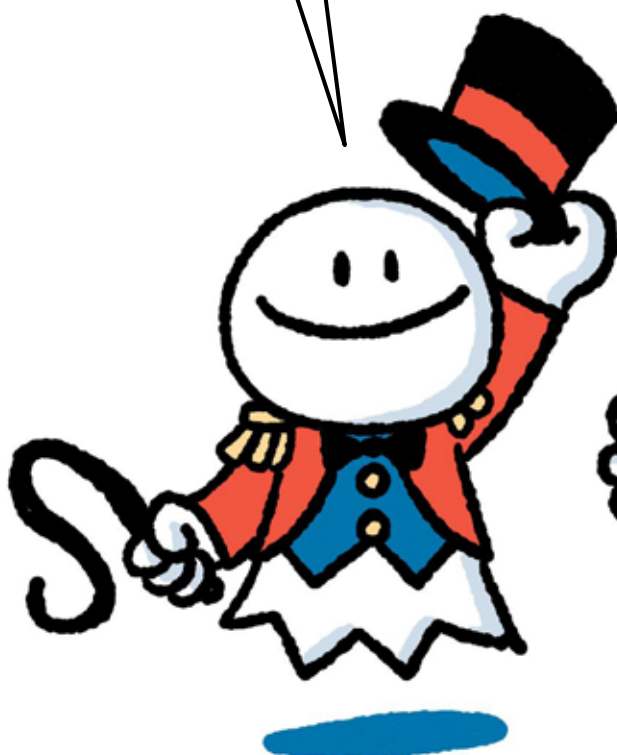
Onze huisspoken, Hendrik en Poes, helpen jullie: per thema stelt Poes een vraag waarop Hendrik antwoordt. Bij elk thema horen ook enkele suggesties voor lessen of activiteiten.

Deze kan je als leerkracht inspireren om in je lessen te gebruiken. Je kan ze aanpassen aan de noden van je klasgroep en aan de lesdoelen die je wenst voorop stellen.

Nog interessanter is om eerst een bezoek te brengen aan onze tijdelijke expo en kennis te maken met het dagelijks leven van Belgische circusartiesten.

Hoe is het circus geëvolueerd en wat is het verschil tussen traditionele circussen van vroeger en het hedendaags circus? Bestaan traditionele circussen nog?

Vind heel wat antwoorden

en nog veel meer
in de expo **Circus Onderweg!**

Thema 1: Circus onderweg

Poes: Reist het circus altijd rond?

Hendrik: Veel circussen reizen met een tent naar de mensen toe.

Zo hoeft het publiek niet ver te reizen voor de circusvoorstelling.

Maar sommige circussen geven hun show in een circusgebouw, een theater of in openlucht op een festival. Dan is het aan het publiek om naar het circus te reizen.

Waar zag jij al eens een circusvoorstelling?

Poes: Hoe reist het circus?

Hendrik: Het circus reist in een lange karavaan van prachtig versierde vrachtwagens van plaats naar plaats. Op de zijkant van de vrachtwagens staat de naam van het circus in grote letters. Sommige circussen hebben weinig artiesten of vormen een circus met hun eigen familie. Dit zijn kleine circussen en die hebben misschien maar één of twee wagens nodig om te reizen. Andere circussen hebben wel heel veel meereizende artiesten. Deze hebben veel meer circuswagens nodig. Soms wel tientallen!

Vroeger reisde het circus vaak met de trein want dat was toen de snelste manier.

Hoe zou jij het liefst willen meereizen met het circus?

Suggestie: Ontwerp een circusaffiche

Rondreizende circussen kondigen hun komst in dorpen en steden graag aan.

Zo gaan enkele medewerkers van het circus op voorhand naar het volgende dorp of de volgende stad om reclame te maken voor hun circus.

Dat doen ze door circusaffiches op te hangen. Maar wat staat er op een circusaffiche?

In de expo vind je voorbeelden van verschillende [circusaffiches](#)⁵. Zowel heel oude als recente affiches tonen wat je mag verwachten van een circusoptreden.

Op onze website vind je heel veel circusaffiches. Aan de hand van enkele voorbeelden kunnen leerlingen afleiden waarom een affiche zo belangrijk is voor circussen.

- Wat zie je op de affiche?
- Welke informatie vind je er op terug? Waar en wanneer start de voorstelling?
- Wat kan je weten dankzij de affiche?
- Wat kan je verwachten van het optreden?
- Wat zal er te zien zijn?

⁵ Circusaffiches uit de collectie Huis van Alijn: www.huisvanalijn.be/nl/collecties?&collections%5b%5d=16

Laat de leerlingen verschillende affiches bekijken en laat de kinderen de affiches met elkaar vergelijken. Welke affiches zijn oud en welke zijn het meest recent? Wat is het verschil?

Ontdek in de expo de evolutie van het circus aan de hand van verschillende circus-affiches, van traditioneel circus tot hedendaags.

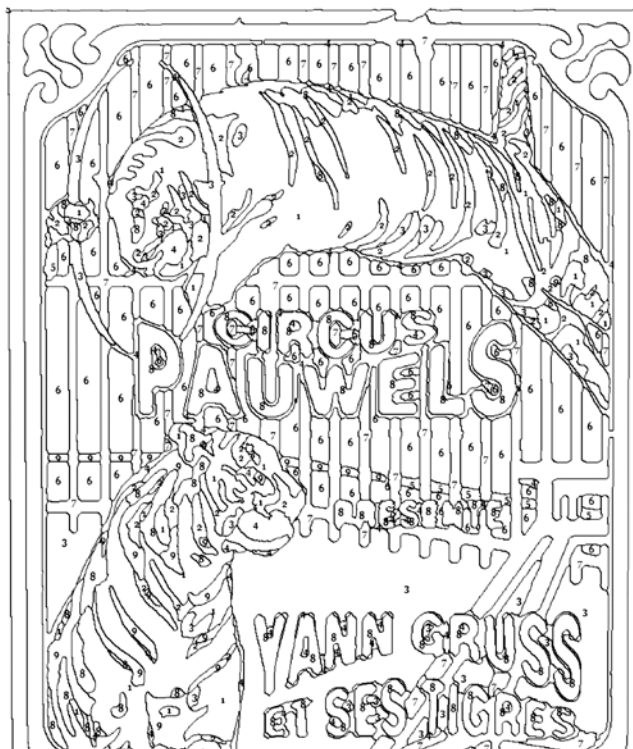
Vraag hen wat er allemaal op een affiche moet staan (de naam van het circus, de plaats, het uur en prijs van de show, welke artiesten en dieren er in voorkomen,...) Bespreek met de leerlingen welke circusacts ze kennen. Welke hebben ze al gezien? Acrobatie, trapeze, clownerie, jongleren, goochelen, dierenacts,... Laat de leerlingen zelf een eigen of nieuwe circusact bedenken. Laat ze fantaseren over een geitengoochelaar, een vuurspuwende trapezedanser, een zingende leeuw of een zwemmende olifant.

Daarna tekenen de leerlingen zelf hun affiche en bedenken ze een naam voor hun circus, hun artiesten en hun show.

Variatie: laat de leerlingen collages maken met gekleurd papier en uitgeprinte affiches, verschillende lettertypes uit kranten of tijdschriften. Door verschillende materialen te gebruiken zoals pastelkrijtjes, Chinese inkt, ecoline, wasco's, kan je mooie effecten creëren. Een collage met verschillende soorten papieren of andere materialen, kan ook voor extra reliëf en effect zorgen.

Suggestie: schilderen op nummer

Op de [website PBNIFY](http://www.pbnify.com)⁵ kan je zelf een tekening of afbeelding invoegen om er een nummertekening van te maken. Probeer het uit met een circusaffiche uit onze collectie en laat de leerlingen het volgens nummer inkleuren. Je kan de circusaffiches uit de collectie van het Huis van Alijn bekijken via onze [website](http://www.huisvanalijn.be)⁶

5 Schilderen op nummer: www.pbnify.com/

6 Circusaffiches uit de collectie Huis van Alijn: www.huisvanalijn.be/nl/collecties?&collections%5b%5d=16

Suggestie: Bouw je eigen circus

Typisch voor het circus is dat ze rondtrekken van de ene stad naar de andere. Men noemt het circus ook wel eens 'Stad op wielen'.

De traditionele circussen zetten in elk dorp of stad hun tent weer op.

Het hele circusgezelschap helpt mee.

In de expo kan je met de leerlingen zelf een circustent opzetten, via een applicatie op een scherm weliswaar. Maar zo zien de leerlingen welke verschillende stappen nodig zijn om zo'n grote tent op te zetten. [Het filmpje 'Grand cirque de France op het Sint-Pietersplein'](#)⁷ uit onze collectie toont de opbouw van Circus de France in 1960.

In de klas kan je een eigen miniatuurcircus maken. Bespreek wat er allemaal nodig is om op tournee te gaan. Verdeel de leerlingen in verschillende groepjes volgens mogelijke thema's: dieren, circusartiesten, vervoer, praktische organisatie, eten en drinken, woonplaats voor dieren en artiesten,...

Verdeel de thema's onder de verschillende groepjes en laat de leerlingen olijsten wat er allemaal bij hun thema hoort. Daarna kan er samen overlegd worden wie wat zal maken en waarmee. Laat de leerlingen zelf onderzoeken welke materialen het best gebruiken of combineren. Mogelijke materialen: karton, kurken, schelpen, kralen, plasticine, ijzerdraad, touw, lange stokjes, restjes stof of pluimen, lijm, scharen, allerlei kosteloos materiaal,...

7 Le Grand Cirque de France op het Sint-Pietersplein in Gent, 1960: www.huisvanalijn.be/nl/collectie-item/grand-cirque-de-france-op-het-sint-pietersplein-gent-1960?search-id=75b9134993a3f327ab1d9a7379208e87

Thema 2: Circusartiesten onderweg

Poes: Blijft een circusartiest altijd bij hetzelfde circus?

Hendrik: Als circusartiest kan je kiezen om bij verschillende circussen te werken.

Je hoeft dus niet steeds bij hetzelfde circus op te treden.

Zo kan het best zijn dat je bij het ene circus altijd in je eigen land blijft optreden, maar dat je bij een ander circus soms de hele wereld rondreist.

In welk land zou jij willen optreden?

Poes: Gaan circuskinderen naar school?

Hendrik: Jazeker! In België is er geen schoolplicht maar leerplicht.

Vroeger gingen circuskinderen naar de scholen waar ze met het circus rondreisden.

Maar als je constant onderweg bent, is het niet gemakkelijk om vrienden te maken.

Daarom bleven sommige circuskinderen soms ook op internaat.

Zou jij het leuk vinden om op internaat te zitten?

Waarom wel/niet?

Suggestie: Filmpje uit de collectie van het Huis van Alijn: het Duitse circus Sarrasani
Belgische circusartiesten behoren tot de wereldtop. Vaak trekken de artiesten naar het buitenland op zoek naar geld en geluk. Velen bouwen er een glansrijke circuscarrière uit. Polly Bentos, bijvoorbeeld, reisde vroeger al als acrobaat en muzikale clown mee met de beste circussen van zijn tijd, het Amerikaanse circus Barnum & Bailey bijvoorbeeld of het Duitse circus Sarrasani. Bekijk de [film](#)⁸ in de klas.

Reflectie over de film.

Mogelijke werkvorm: Gebruik een dobbelsteen

Om de verschillende thema's te bespreken, laat je de leerlingen willekeurig het onderwerp bepalen volgens het aantal ogen:

- Vertel iets over het bouwen van het circus.
- Vertel iets over de dieren.
- Vertel iets over de verschillende acts.
- Vertel iets over wat je enorm opviel.
- Omschrijf hoe het circus reist.
- Vertel welke circusartiest jij zou kunnen/willen zijn en waarom?
Zorg dat er telkens nieuwe informatie wordt aangebracht bij worpen met hetzelfde getal.

⁸ Filmpje uit de collectie van Huis van Alijn: CIRCUS SARRASANI, GENT, 1966:

www.huisvanalijn.be/nl/collectie-item/circus-sarrasani-gent-1966?search-id=5b2bca4baa169bef44926cfeddeab31

Filosoferen over de beelden en thema's uit de film

De film is een dankbaar instrument om de verschillende thema's binnen het circus bespreekbaar te maken.

- de evolutie van het circus vroeger en nu
- het rondreizen van circussen en circusartiesten
- (wilde) dieren in het circus
- het bouwen van een circus
- de circusartiesten en de acts
- het publiek
- ...

Aan de hand van gerichte vraagjes en gesprekstechnieken kunnen leerlingen hun gevoelens uitdrukken. Een dialoog met anderen, kan hen helpen dingen fijner te formuleren. Praten is luidop denken. Sommige zaken worden pas duidelijk nadat je ze jezelf hebt horen zeggen. Filosoferen levert een bijdrage aan je persoonlijkheidsontwikkeling. Geef de leerlingen mee dat er geen foute antwoorden bestaan. Gebruik richtvragen om het gesprek op gang te brengen. Er zijn een aantal vuistregels die je kan toepassen om met je groep een filosofisch gesprek aan te gaan:

Methode

- De ideale opstelling voor een filosofisch gesprek is een kring, waarin iedereen elkaar kan zien en horen.
- Aan de hand van de dialoog wordt gezamenlijk naar antwoorden op vragen gezocht. Een filosofisch gesprek verloopt altijd van een concreet naar een abstract niveau.
- Voorzie een verwerkingsopdracht op het einde van het gesprek (brief, foto, tekening, spel).

Tips

- Maak duidelijke afspraken met de leerlingen.
 - Neem als leerkracht de rol in van moderator.
 - Respecteer het recht op zwijgen.
 - Elke mening moet mogelijk zijn.
 - Stimuleer de leerlingen naar elkaar te luisteren.
 - Laat verwondering en twijfel toe.
-

Thema 3: Het reisgezelschap

Poes: Wat doen circusmensen als ze niet optreden?

Hendrik: Ook als de circusartiesten een dag vrij hebben, gaan ze de piste in om te oefenen. Maar daarnaast doen ze ook allerlei andere zaken zoals: naar de winkel gaan voor boodschappen, de was in de wasmachine stoppen, eten koken,... En als alle 'moet-werkjes' gedaan zijn, spelen ze een spelletje, lezen ze een boek, kijken ze televisie, chatten ze met hun vrienden of spelen ze spelletjes op hun smartphone of hun spelconsole.

Wat doe jij graag in jouw vrije tijd?

Poes: Wat is een circusfamilie?

Hendrik: Dat is een familie die al vele jaren in het circus werkt. Opa en oma zijn circusartiesten en hun kinderen en kleinkinderen ook. Soms werken ze allemaal tegelijk in hetzelfde circus.

Welke artiest zou jij kunnen zijn in een circusfamilie?

Suggestie: Maak je eigen CIRCUS omloop

In het dagelijks leven van circusartiesten hoort natuurlijk ook het oefenen en trainen voor het optreden. Laat de leerlingen verwoorden waarvoor circusartiesten allemaal zouden moeten oefenen? Hebben zij ook een hobby of sport waarvoor ze moeten oefenen of trainen? Wat zijn de gelijkenissen en verschillen? Met de volgende oefeningen krijgen leerlingen een eerste indruk welke technieken circusartiesten kunnen inoefenen. Tijdens de gymles of op de speelplaats kan je leerlingen uitdagen om verschillende circustechnieken te leren beheersen.

Tip: Circusmateriaal kan je uitlenen via [Sport Vlaanderen](#)⁹.

Voor sommige technieken is het aangeraden om ze op valmatten uit te oefenen en [om instructiefilmpjes te bekijken](#)¹⁰.

⁹ Uitleendienst Sport Vlaanderen: www.sport.vlaanderen/paginas/logistieke-ondersteuning/onze-uitleendiensten/

¹⁰ Instructiefilmpjes circustechnieken: www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/47916/circustechnieken-circusomloop/

Techniek 1: Draaien met bordes

Het vasthouden van de stok. Steek je hand uit, zet de stok op de palm van je hand en doe je duim en wijsvinger langs de stok omhoog. *Het draaien van het bordje.* Hang het bordje op de punt van de stok. Teken met de punt van de stok langzaam rondjes in de lucht. Let op! Je moet draaien vanuit je pols. Je houdt je arm dus stil en je maakt kleine rondjes. Als je draait, gaat het bordje vanzelf horizontaal staan. Stop opeens met draaien en je zult zien dat de stok automatisch naar het midden van het bordje gaat. Lukt het al goed? Dan mag je zelf oefeningen uitvinden.

Tips:

- Neem het draaiende bord over op de top van je wijsvinger, duim of pink en zet het daarna weer terug op je stok.
 - Ga met je draaiende bord langzaam zitten of liggen. Als je opstaat, mag het bordje natuurlijk niet vallen.
 - Gooi het draaiende bordje in de lucht en vang het weer op met de stok. Let op! Je moet wel iets meeveren. En nog moeilijker, vang je bord op met de onderkant van de stok.
 - Doe het samen met een vriendje of vriendinnetje en geef het draaiende bordje over op de stok van je vriendje.
-

Techniek 2: Spelen met een diablo

Je zet je diablo op de grond en je neemt in elk hand een stokje. Het touwtje plaats je in het midden van je diablo en je kantelt je diablo plat. Als je rechtshandig bent, plaats je je diablo rechts, je rolt hem over de grond naar links en neemt hem op. Je begint met je rechterhand kleine snokjes te geven (linkshandigen doen alles aan de linkerhand). Je trekt de stokjes uiteen, hierdoor gaat je diablo in de lucht vliegen. Om de diablo te vangen, doe je je rechterhand omhoog, je houdt het koortje gestrekt (voor de linkshandige: je steekt je linkerhand omhoog). Als je diablo het touwtje raakt, doe je je handen terug omlaag. Lukt het al goed? Dan mag je zelf oefeningen uitvinden.

Tips:

- Draai rond met de diablo
 - Stap met je diablo rond
 - Maak een klein sprongetje met je diablo
-

Techniek 3: Jongleren met balletjes of doekjes

Jongleren met twee ballen

Hou in allebei je handen één bal vast. Gooi de ene bal met je rechterhand, waarbij het hoogste punt ongeveer zo hoog als je hoofd is. Gooi nu de tweede bal zodra de eerste bal op zijn hoogtepunt is. Gooi de ballen natuurlijk niet tegen elkaar. Blijf dit oefenen tot je dit kan. Dan begin je met je linkerhand in plaats van je rechterhand (of andersom als je begonnen bent met links).

Jongleren met drie ballen

Haal er een derde bal bij. In je linkerhand begin je met één bal, in je rechterhand met twee. Begin zoals je begon met twee ballen, door eerst de eerste bal te gooien en de tweede bal te gooien zodra de eerste op zijn hoogtepunt is. Vang de eerste bal met je linkerhand. Gooi de derde bal (vanuit je rechterhand) zodra de tweede bal op zijn hoogtepunt is. Vang de tweede bal in je rechterhand. Gooi de eerste bal vanuit je linkerhand zodra de derde bal zijn hoogtepunt bereikt. Vang de derde bal in je linkerhand. Blijf elke bal gooien zodra de bal vanuit de andere hand zijn hoogtepunt bereikt. Je zult zo altijd tenminste 1 bal in de lucht hebben en nooit meer dan 1 bal per hand hebben.

Techniek 4: Piramide bouwen

De zwever of de vlieger. Eén leerling legt zich op zijn rug en steekt zijn armen en benen in de lucht. De tweede leerling neemt de handen van de persoon en legt zijn heup op de voeten. De eerste leerling plooit zijn benen lichtjes. De leerling doet alsof hij vliegt.

De X. Eén leerling zet zich op zijn handen en voeten.

Een andere leerling plaatst één been ter hoogte van de schouderbladen en het andere been op de onderrug en spreidt zijn armen.

De Titanic. Eén leerling legt zich op de grond en plooit zijn benen. Een andere leerling steunt met zijn handen op de knieën van de leerling die neerligt. De leerling die neerligt, draagt de benen van de leerling boven hem.

De platte M. Eén leerling zet zich op handen en voeten met de rug naar beneden en buik naar boven gericht. Een andere leerling zet zich op zijn handen en legt zijn voeten op de knieën van de andere leerling. Zijn buik is naar de grond gericht.

Suggestie: Zelf jongleerballetjes maken.

Circusartiesten zijn heel creatief en vaak zorgen ze zelf voor hun materiaal, kostuums of attributen. Op deze manier kan je met de leerlingen zelf aan de slag om jongleerballetjes te maken. In onze expo kan je ook ander jongleermateriaal zien, zoals mooie kegels. Deze werden soms ook door circusartiesten zelf gemaakt.

Wat heb je nodig?

- 3 ballonnen per bal
- 80 à 100 gram vogelzaad, zand of rijst per bal
- een trechter en een schaar

Werkwijze:

- Je vult met behulp van de trechter de eerste ballon met zaad/zand/rijst.
- Je blijft bijvullen totdat de ballon mooi rond is en 80 à 100 gram weegt.
- Je knipt de tip van de ballon.
- Je knipt de tuitjes van de andere ballonnen.
- Je trekt opeenvolgend de geknipte ballonnen over het gat van de vorige.
- De laatste ballon bepaalt de kleur van de bal.

Een ballon met publiciteit draai je binnenstebuiten.

Tip: je kunt in de laatste ballon vooraf gaatjes knippen. Zo krijg je een bal met stippen. Maar jongleren kan je met allerlei materiaal. Ontdek het jongleermateriaal uit onze [collectie](#)¹¹.

¹¹ Jongleermateriaal uit de collectie Huis van Alijn: www.huisvanalijn.be/nl/collecties?q=jongleer

Thema 4: Reizend huishouden

Poes: Is er een bad in de woonwagen?

Hendrik: Vroeger werden de kinderen in een teil gewassen. Vandaag heeft bijna elke woonwagen wel een badkamer of staat er een speciale badkamerwagen op het circusterrein. Daar kan geen ligbad in, dat is gewoon te groot voor de wagen.

Poes: Hoe reizen de dieren mee?

Hendrik: Alle circusdieren worden vervoerd in een eigen wagen.

Dat zijn transportwagens speciaal voor hen gemaakt.

Onderweg let de trainer goed op zijn dieren.

Hij kan ze volgen via een televisiescherm in zijn vrachtwagen, want bij de dieren hangt een camera.

Met welk dier zou jij durven meereizen?

Suggestie: Dierenquiz

Laat leerlingen vertellen over dieren die meereizen met het circus. Welke dieren reisden vroeger mee? Welke dieren reizen vandaag mee? Laat de leerlingen via verschillende bronnen allerlei informatie opzoeken over deze dieren en laat ze zelf verschillende vragen opstellen.

- Wat eten de dieren?
- Hoeveel eten hebben dieren nodig?
- Welke verzorging hebben ze nodig?
- Waar leven deze dieren in het wild?
- Wat zijn hun noden op vlak ruimte, beweging?
- Welke eigenschappen en kenmerken hebben deze dieren?
- ...

Organiseer een quiz met al deze vragen.

Suggestie: Debat: dieren in het circus

Dierenoptredens, dit zien we allemaal graag als we naar het circus gaan.

Vraag aan de leerlingen aan welke dieren zij denken bij deze acts?

Vroeger waren wilde dieren overal aanwezig in circusoptredens.

Vaak associëren wij nog circus met wilde dieren, zoals leeuwen, beren, tijgers of olifanten.

Ter inspiratie kan je kijken naar circusaffiches uit de collectie van het Huis van Alijn. Daar zie je vaak dieren op afgebeeld staan. Via onze [website](#)¹² kan je deze online bekijken. Vandaag zijn wilde dieren niet meer toegelaten in het circus. In de klas kan je een discussie voeren hierover. Leerlingen zoeken argumenten waarom wilde dieren niet meer toegelaten zijn in het circus.

¹² Huis van Alijn: Circusaffiches: www.huisvanalijn.be/nl/collecties?&collections%5b%5d=16

Je kan met voor en tegenstanders werken en ze laten argumenteren waarom ze voor of tegen zijn. Op de website van het Circuscentrum vind je enkele [interessante artikels](#)¹³ en opiniestukken¹⁴ die jou kunnen helpen om dit voor te bereiden.

Stelling: Dieren in een circus, kan dat wel?

Ter inspiratie kunnen de leerlingen kijken naar het [filmpje](#)¹⁵ uit de collectie van het Huis van Alijn over reizende circussen.

Debatvormen

Een debatvorm bestaat uit de regels waar de debaters zich aan moeten houden.

Elk debat heeft die regels. Mag je zomaar iemand in de rede vallen?

Heb je ook teamgenoten? En hoe lang duurt het debat? Waarom zijn deze regels er?

Debatteren doe je vaak voor een publiek of jury. Die moet het wel kunnen volgen.

De regels zorgen ervoor dat het interessant blijft voor anderen.

Mogelijke debatvorm:

Schaakklok-debat

Bij een schaakklok-debat debatteer je alleen of in tweetallen met tussen jou en de ander een schaakklok. Deze klok geeft beide kanten bijvoorbeeld drie of vier minuten spreekijd. Een leerling mag alleen praten als zijn tijd loopt. Dus als de andere leerling op de schaakklok drukt, moet de ander zwijgen. Deze vorm leidt niet zozeer tot inhoudelijke verdieping maar is wel erg spannend en kan soms tot hilarische situaties leiden. Daarnaast laat deze vorm goed zien hoe je met timing kunt spelen tijdens een debat. Je mag namelijk niet alleen de tegenstander wegdrücken maar ook jezelf. Na een sterk punt kun je bijvoorbeeld direct de beurt geven aan de tegenstander die dan — verplicht! — moet reageren. Daarom is het een leuke debatvorm die de nodige afwisseling biedt wanneer je aan het oefenen bent met debat in de klas.

Lagerhuis

Een Lagerhuisdebat is kort en argumenten over en weer volgen elkaar in snel tempo op.

Zet twee rijen stoelen tegenover elkaar. De ene kant is vóór de stelling; de andere kant tegen.

Wie het woord wil, staat op. Maar spreken mag pas als de debatleider (de leerkracht of een leerling) je het woord geeft. Een Lagerhuisdebat duurt meestal maximaal tien minuten.

Variatie:

- Laat niet de leerkracht maar een leerling het debat leiden. Zo zie je het debat vanuit een ander perspectief.
- Kies ervoor om een stelling voor te bereiden: 15 minuten of zelfs een paar dagen voor het debat. Je kan het ook proberen zonder voorbereiding.
- Je kan leerlingen vaste rollen toewijzen. “Als je links zit, verdedig je de stelling.” Of juist werken met vrije rollen. Debaters mogen dan hun eigen mening verdedigen.
- Probeer eens een overloopdebat als variant: Van mening veranderen, mag tijdens een overloopdebat! Na het voorlezen van de stelling, vraag je de debaters die voor zijn om aan een kant te zitten; tegenstanders aan de andere kant. Maar tijdens het debat mogen de leerlingen van mening veranderen. Bijvoorbeeld als ze een argument horen van de andere kant dat ze overtuigend vinden. Of als ze juist afgestoten worden door argumenten van hun medestanders. En extra leuk: ook leerlingen die normaal niks zeggen, hebben een mening. Want door te blijven zitten, neem je ook een standpunt in. De debatleider kan hen dus ook vragen waarom ze blijven zitten.

Het parlement der dieren

Bij het parlement der dieren worden er verschillende dieren vertegenwoordigd.

De leerlingen zitten in een kring en argumenteren waarom de dieren wel of niet in het circus horen.

¹³ Artikels over dieren in het circus: www.circuscentrum.be/?s=dieren

¹⁴ Aanvullende opiniestukken over dieren in het circus:

- www.vlaanderen.be/dieren-in-circussen-en-rondreizende-tentoonstellingen
- www.circuscentrum.be/artikels/wilde-dieren-in-het-circus/
- www.circuscentrum.be/artikels/wilde-dieren-in-het-circus-kostbare-traditie-of-verloren-achterhoedegevecht/
- www.gaiakids.be/nl/dieren-circus-en-zoo
- www.gaia.be/nl/nieuws/wilde-dieren-circussen-blijven-verboden

¹⁵ Filmpje: RONDREIZENDE CIRCUSSEN:

www.huisvanalijn.be/nl/collectie-item/rondreizende-circussen?search-id=5b2bca4baa169bef44926cfeddeab31

Thema 5: Klaar voor het optreden

Poes: Wie maakt de prachtige kostuums van de circusartiesten?

Hendrik: Veel artiesten maken hun kleding zelf.

Andere hebben een eigen kleermaker. Samen maken ze een ontwerp.

Acrobaten willen strakke elastische pakken, clowns willen een wijde broek of een coole muts. De kleermaker gaat daarna op zoek naar mooie stoffen om de kostuums te maken.

De kostuums en het materiaal dat de artiesten nodig hebben,

werd vroeger in prachtige koffers opgeborgen, zo vonden ze altijd alles snel terug.

Deze koffers waren ook ideaal om mee te reizen, een kleerkast voor onderweg dus.

Bedenk jouw circuskostuum. Hoe zou dat er uitzien?

Poes: Schminken de clowns zich zelf?

Hendrik: In het circus noemen ze schminken: grimeren.

De meeste clowns oefenen dit tot dat ze het prima zelf kunnen.

Ze hebben prachtige schminkdozen, glitterspray, prachtige pruiken en nog veel meer.

De schmink die ze gebruiken is van heel goede kwaliteit en blijft altijd mooi zitten.

Zelfs al krijgt de clown een emmer water over zich heen of heeft hij zweetdruppeltjes op zijn gezicht. Iedere clown heeft zijn eigen clownsgesicht.

De een heeft altijd dezelfde streepjes bij zijn ogen en de ander een zonnetje op zijn wang.

Het is eigenlijk een soort uitvinding die niemand anders mag gebruiken.

Dat hebben de clowns zo met elkaar afgesproken.

Hoe zou jij er als clown uitzien?

Suggestie: Ontwerp je eigen clownsgesicht

Elke clown in het circus kiest zijn eigen 'clownsgesicht'.

Een clownsgesicht is een unieke manier om zich te schminken als clown.

Dit gezicht houdt de clown voor de rest van zijn carrière. Ook de clownsnaam is uniek.

Vaak vervormen clowns hun eigen naam een beetje of kiezen ze een naam die verwijst naar hun leermeester.

In de expo maak je kennis met Polly Bentos, de bekende Gentenaar die zijn carrière

begon als acrobaat in Amerika en die daarna bekend werd als muzikale clown.

De clown is een van de belangrijkste acts in het circus. Elk circus heeft wel 2 of 3 clowns.

Er bestaan 2 verschillende types.

De witte clown: is lenig, slim, wit met zwart geschminkt, rode oren en draagt vaak een viltten punthoedje.

August: is onhandig, dom, vaak met een veel te groot pak, te korte mouwen of broekspijpen, grote schoenen, rood haar, een klein bolhoedje, een rode neus en rode mond, met felle kleuren, doet onnozel, zegt ook alles fout en is een beetje een sukkelaar. Dit is vaak de meest bekende clown.

Hier¹⁶ vind je een foto uit onze collectie van 3 verschillende clowns.
Van links naar rechts: Polly Bentos, witte clown Babusio en Aky (Harry Merks).
Laat de leerlingen zelf hun eigen clownsgezicht ontwerpen.

Laat ze nadenken over volgende zaken:

- Ben je een August of een Witte clown?
- Hoe ziet je neus eruit? Je wenkbrauwen, je mond en je ogen?
- Laat de leerlingen een eigen clownsnaam bedenken.
- Laat de leerlingen zichzelf of elkaar schminken volgens hun ontwerp.
Neem een foto en leg dit naast het ontwerp.

Suggestie: Dramaspel

De circusdirecteur en de artiest. Laat de leerlingen duo's vormen.

De ene leerling kan de rol van circusdirecteur aannemen en de andere is de artiest.

Laat de leerlingen bedenken wat de circusdirecteur zegt om de artiest aan te kondigen.

- Hoe spreekt de directeur het publiek aan?
Welke toon neemt hij aan, hoe staat hij voor het publiek?
- Wat zegt hij om de mensen te groeten, om hen te verwelkomen
en welke intro-zin gebruikt hij? 'Dames en heren, appels en peren?'

Laat de leerlingen zelf een korte intro bedenken als circusdirecteur.

Daarna kan de directeur de artiest aanprijzen. Welk artiest komt iets opvoeren?

Is het een clown, een acrobaat, een dierentemmer? Wat is zijn act en wat zijn de kwaliteiten van de artiest? Wat is bijzonder aan de act?

De artiest kan in de klas zijn zelf bedachte act kort voordoen/voorstellen.

De rest van de klas applaudisseert.

Daarna draai je de rollen om.

16 Foto van clownstrio uit de collectie Huis van Alijn:

www.huisvanalijn.be/nl/collectie-item/de-3-babusio-s-ca-1922?search-id=9b64c813f639029f3c4fcaee7f79d28b

5. Concept en bronnen

Genoten van deze inspiratiebundel?

Wij zijn benieuwd naar wat jullie er in de klas mee gedaan hebben.

Stuur ons jullie reacties, foto's of filmpjes door

naar info@huisvanalijn.be.

Zin in nog meer? Start jouw activiteiten met een bezoek aan onze expo.

Zo zal deze inspiratiebundel nog meer aansluiten

bij het thema **Circus Onderweg**.

Bekijk zeker ook onze collectie op huisvanalijn.be.

Concept: Team Huis van Alijn
Huisstekaar: Pieter De Poortere
Vormgeving: Randoald Sabbe

Bronnen:

- circuscentrum.be
- Huis van Alijn, Kraanlei 65, 9000 Gent, huisvanalijn.be
- ROLAROLA, vzw Rijms, 2009
- Klascement
- J.E.F. verzameling van werkvormen bij film voor in de klas
- debatindeklas.nl